
**COVID-19 A DYSGU SEILIEDIG
AR WAITH (DSW) MEWN
SEFYDLIADAU ADDYSG
BELLACH (AB) YNG NGHYMRU**

Ebrill 2020

RHAGAIR

Mae lledaeniad Covid-19 (neu Coronafeirws) wedi effeithio'n ddifrifol ar gymunedau a theuluoedd ledled Cymru. Nod y briff hwn yw helpu ein rhanddeiliaid i ddeall y sefyllfa y mae darparwyr WBL yn y sector Addysg Bellach yng Nghymru yn ei chymryd wrth ymateb i'r pandemig hyd yma, a pha gamau y mae Fforwm Penaethiaid Colegau Cymru wedi'u cymryd i weithio gyda Llywodraeth Cymru a sefydliadau eraill, er mwyn sicrhau'r gorau i brentisiaid a'r rhai sy'n ymgymryd â hyfforddeiaethau.

Cefndir

Ar 28ain Chwefror 2020, cadarnhawyd achos cyntaf Covid-19 yng Nghymru. Ers hynny, mae cyfanswm yr achosion a'r marwolaethau wedi cynyddu'n gyflym, er bod arwyddion bod y rhain bellach yn dechrau sefydlogi ac arafu. Ar 21ain Ebrill, cyfanswm y marwolaethau yng Nghymru o ganlyniad i'r firws oedd 609, tra bod nifer yr achosion a gadarnhawyd yn 7,850, er y dywedir bod y gwir nifer yn uwch¹. Yn ôl Iechyd Cyhoeddus Cymru, de-ddwyrain Cymru yw'r ardal sydd wedi'i heffeithio gwaethaf yn y wlad, gyda 1,835 o achosion ym Mwrdd Iechyd Aneurin Bevan, a 1,828 o achosion ym Mwrdd Iechyd Caerdydd a'r Fro (gyda Chwm Taf ac Abertawe Bro Morgannwg yn dilyn yn agos ar ôl)². Mae'r ardaloedd daearyddol a gwmpesir gan y Byrddau Iechyd hyn yn cynnwys saith coleg a dros 30 o gampysau lle mae prentisiaid a hyfforddeion wedi'u cofrestru.

Y sector DSW yng Nghymru

Mae pob coleg yng Nghymru yn darparu DSW naill ai fel deiliad contract arweiniol neu fel aelod o gonsortium. Mae Tabl 1 yn dangos faint o raglenni dysgu a gynhaliwyd yn 2018/19 ar draws y sector DSW cyfan. O dan yr amgylchiadau presennol, mae'n amlwg y bydd dysgwyr gofal

iechyd a gwasanaethau cyhoeddus yn gweld cryn newid i'w hastudiaethau wrth iddynt weithio/gwirfoddoli mwy yn eu sector. Oherwydd gofynion gwaith o ganlyniad i Covid-19, nid oes gan rhai o'r dysgwyr hyn y gallu i gwblhau asesiadau ffurfiol a dysgu gwybodaeth ysgrifenedig ar hyn o bryd. Mae colegau'n cefnogi'r dysgwyr hyn trwy sicrhau bod tiwtoriaid ac aseswyr mewn cysylltiad rheolaidd dros ffôn a fideo er mwyn cynnal trafodaethau ddysgu, adolygiadau ac i gynnig cefnogaeth bellach.

Y mae sectorau galwedigaethol eraill hefyd wedi eu heffeithio, ac nid oes penderfyniad eto wedi ei gyhoeddi o safbwynt asesiadau prentisiaid, a dysgwyr galwedigaethol o fewn darpariaeth coleg prif ffrwd. Bydd angen asesu i sefydlu lefel hyfedredd technegol, sail i wybodaeth ac, mewn rhai achosion, sgiliau hanfodol. Yn ogystal, mae darparwyr DSW yn cefnogi prentisiaid ar draws ystod o feysydd dysgu eraill i sicrhau eu bod yn derbyn profiad dysgu cyfannol. Yn ogystal â phrentisiaethau galwedigaethol traddodiadol, mae DSW yn cynnwys gweithgareddau i gynorthwyo unigolion i ail-gysylltu mewn dysgu a hyfforddiant ffurfiol. Cyfeirir at y rhain fel 'hyfforddeiaethau' ac mae yna raglenni hefyd a ariennir gan Lywodraeth Cymru i wella cyflogadwyedd unigolion fel y rhaglen Twf Swyddi Cymru. Mae cynnwys y rhaglenni hyn yn cael ei bennu gan fanyleb raglen fanwl ac fe'u cyflwynir trwy gontractau a sefydlwyd o dan fframwaith caffael. Mae'r gofynion galwedigaethol yn cael eu pennu gan y fframweithiau prentisiaeth benodol, ac maent yn berthnasol i brentisiaethau Llywodraeth Cymru a phrentisiaethau a ariennir yn breifat, a ddarperir hefyd gan golegau. Er mwyn i brentis gwblhau ei raglen yn llwyddiannus, rhaid iddo ddangos cymhwysedd technegol yn ogystal â'r wybodaeth sylfaenol ofynnol. Ar gyfer rhaglenni a ariennir gan Lywodraeth Cymru, rhaid iddynt hefyd gwblhau'r gofynion ychwanegol a nodir ym manyleb y rhaglen.

---

¹ <https://coronaviruscymru.wales/>

² <https://public.tableau.com/profile/public.health.wales.health.protection#!/vizhome/RapidCOVID-19virology-Public/Headlinesummary>

Mae'r tabl isod yn dangos nifer y rhaglenni Dysgu Seiliedig ar Waith (DSW) yng Nghymru. Mae'r data'n cynnwys DSW a ddarperir gan sefydliadau addysg bellach a hefyd DSW a ddarperir gan ddarparwyr hyfforddiant eraill³.

RHAGLENNI DYSGU SEILIEDIG AR WAITH FESUL SECTOR A'R MATH O RHAGLEN

Tabl 1

	2018/19			
	Lefel 2	Lefel 3	Lefel 4+	Pob Rhaglen
Pob Rhaglen	21620	25510	10370	57500
Amaethyddiaeth	335	255	40	630
Adeiladwaith	2700	2770	125	5595
Peirianeg	2110	2695	215	5020
Gweithgynhyrchu	855	150	15	1020
Cludiant	130	20	0	150
Rheolaeth a Phroffesiynol	900	2710	3905	7515
Gweinyddiaeth Busnes	2015	3415	1200	6630
Manwerthu/Gwasanaeth Cwsmer	1175	1155	45	2375
Hamdden, Chwaraeon, Teithio	760	1535	20	2315
Lletygarwch	1555	1115	90	2760
Gwallt a Harddwch	1150	590	10	1750
Gofal Iechyd a Gwasanaethau Cyhoeddus	7915	8985	4685	21585
Cyfyngau Dylunio	20	115	25	160

Ffynhonell: StatsCymru

Mae'r tabl hwn yn dangos nifer y dysgwyr unigryw sydd wedi'u cofrestru mewn dysgu seiliedig ar waith (DSW) yng Nghymru. Mae'r data'n cynnwys DSW a ddarperir gan sefydliadau AB a DSW a ddarperir gan ddarparwyr hyfforddiant eraill⁴.

DYSGWYR UNIGRYW MEWN DARPARIAETH DYSGU SEILIEDIG AR WAITH YN ÔL GRŴP OEDRAN, RHYW A'R MATH O RAGLEN

Tabl 2

2018/19	Prentisiaethau a Hyfforddeiaethau yng Nghymru				
	Prentisiaeth Sylfaen (Lefel 2)	Prentisiaeth (Lefel 3)	Prentisiaeth Uwch (Lefel 4+)	Pob Rhaglen Prentisiaeth	Hyfforddeiaethau
Pob dysgwr	19870	24775	10145	54790	6,500

Ffynhonell: StatsCymru

³ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Time-Series/numberofworkbasedlearningprogrammes-by-sector-programme>

⁴ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Work-Based-Learning/uniquelearnersworkbasedlearning-by-age-gender-programmetype>

DYFARNU CYMWYSTERAU GALWEDIGAETHOL HAF 2020

Yn seiliedig ar yr ystod o ofynion dysgu, mae colegau'n parhau i sicrhau bod dysgwyr yn gorffen eu hastudiaethau ac yn cwblhau eu hasesiadau yn ôl y disgwyl, lle bynnag y bo hynny'n bosibl. Mae'r mwyafrif o brentisiaid yn dal i gael eu haddysgu gydag asesiadau ac adolygiadau yn cael eu cynnal o bell. Er mwyn cefnogi'r dysgwyr hyn, mae rhai colegau wedi cynnig defnyddio gliniaduron ac adnoddau eraill i sicrhau y gall dysgwyr barhau i ddysgu a gorffen eu hasesiadau. Mae cefnogi dysgwyr bregus a/neu ddifreintiedig yn ystyriaeth allweddol i'r sector AB.

Codwyd pryderon gyda darparwyr na fyddai cyflogwyr yn derbyn prentisiaid yn ôl unwaith bydd y cyfyngiadau presennol wedi dod i ben. Fodd bynnag, y neges i golegau yw bod cyflogwyr, mewn llawer o achosion, yn croesawu prentisiaid i ddychwelyd pan fydd yr amgylchiadau presennol yn lleddfu. Mae cyflogwyr yn gwerthfawrogi anawsterau'r sefyllfa ar hyn o bryd. Mae prentisiaid sydd wedi cael absenoldeb ffyrlo o dan Gynllun Cadw Swyddi Llywodraeth y DU yn dal eu gweld fel prentisiaid, gan eu bod yn parhau i fod yn gyflogedig, a gallant barhau i gymryd rhan mewn gweithgareddau dysgu.

Ar 9fed Ebrill 2020, cyhoeddodd Cymwysterau Cymru⁵ fanylion pellach am y camau a gymerir i ddyfarnu cymwysterau galwedigaethol yn haf 2020 i ddysgwyr y mae argyfwng Covid-19 yn effeithio arnynt. Nododd Cymwysterau Cymru, er mwyn sicrhau cysondeb i bob dysgwr, y cymerir yr un dull ar gyfer dysgwyr yng Nghymru â'r un a nodwyd gan Ofqual⁶. Disgwylir mwy o fanylion yn fuan ynglŷn â'r broses ar gyfer cynhyrchu canlyniadau wedi'u cyfrifo gyda sefydliadau dyfarnu, a fydd yn darparu gwybodaeth fanwl i'w canolfannau (colegau) yn ystod yr wythnosau nesaf.

Ar 20fed Ebrill 2020, cyhoeddodd Cymwysterau Cymru y byddai dysgwyr Sgiliau Hanfodol Cymru (SHC) yn derbyn "canlyniad wedi'i gyfrifo.... yn seiliedig ar y canlyniad yr oedd eu tiwtor/asesydd yn credu y byddent yn ei dderbyn pe baent wedi sefyll y profion"⁷. Bob blwyddyn, mae llawer o ddysgwyr coleg yn ymgymryd â SHC. Yn wahanol i flynyddoedd blaenorol, eleni bydd dysgwyr yn derbyn gradd wedi ei gyfrifo. Ar hyn o bryd mae colegau'n cefnogi dysgwyr SHC trwy osod targedau ar gyfer dilyniant gan gynnwys defnyddio adnoddau, a chyfeirio dysgwyr at offer digidol i gefnogi ffyrdd newydd o weithio.

Heriau a llwyddiannau

Er bod hon yn sefyllfa ddigynsail i golegau a darparwyr DSW eraill, mae'r sector yn awyddus i sicrhau bod dysgwyr yn parhau â'u rhaglenni lle bo hynny'n bosibl, ac yn parhau i dderbyn y cyfleoedd gorau i gwblhau eu hasesiadau yn ôl y disgwyl.

Yn ystod yr amseroedd ansicr hyn, mae colegau'n parhau i gefnogi eu prentisiaid a'u hyfforddeion trwy gyswllt wythnosol â dysgwyr ac adolygiadau cynnydd rheolaidd sy'n cael eu cynnal o bell. Nododd un consortiwm DSW fod 73.6% o brentisiaid yn parhau i weithio i'w cyflogwr, tra bod tua 26% yn cymryd absenoldeb ffyrlo, gyda bron pob un yn parhau i symud ymlaen â'u cymhwyster. Dywedodd pob coleg fod nifer fawr o brentisiaid yn dal i weithio, tra bod eraill yn gwneud gwaith theori wrth iddynt gymryd absenoldeb ffyrlo o waith.

---

⁵ <https://qualificationswales.org/cymraeg/coronafeirws---covid-19/datganiadau-cymwysterau-cymru/dyfarnu-cymwysterau-galwedigaethol-yr-haf-hwn---9-eb-rill-2020/>

⁶ <https://www.gov.uk/government/news/awarding-vocational-and-technical-qualifications-this-summer>

⁷ <https://qualificationswales.org/cymraeg/coronafeirws---covid-19/datganiadau-cymwysterau-cymru/trefniadau-wrth-gefn-sgiliau-hanfodol-cymru---20-eb-rill-2020/>

Mae pob coleg mewn cysylltiad rheolaidd â'u dysgwyr DSW trwy ddefnyddio llwyfannau ar-lein fel Zoom neu Microsoft Teams ar gyfer cyfarfodydd a sesiynau adolygu wythnosol, wrth barhau i baratoi gwaith a dilyn cyngor y Llywodraeth. Mae staff hefyd yn cadw cofnod o gyswllt â dysgwyr trwy sgrin-luniau, ebyst a logiau gwaith. Mae aseswyr yn defnyddio dulliau asesu amgen i gofnodi profiad gwaith ymarferol go iawn. Mae un dysgwr plymio, er enghraifft, wedi cwblhau'r ymarferion plymio domestig bach yn y cartref, ac yn danfon recordiad fideo at yr asesydd. Ym maes lletygarwch, mae prosiectau yn y cartref, fel coginio ar gyllideb ac ymarferiadau hanfodol fel gwneud bara, hefyd yn cael eu hannog. Mae modd tystio rhywfaint o'r gweithgareddau yma tuag at gwrdd â sgiliau ac ymddygiadau wrth ennill gwybodaeth a dealltwriaeth newydd.

Mae lles a chymorth iechyd meddwl dysgwyr yn ystod yr adeg hon yn flaenoriaeth i bob coleg. Mae gwasanaethau cymorth i fyfyrwyr wedi symud ar-lein i ehangu mynediad, ac mae aseswyr yn canolbwyntio'n fwy ar iechyd meddwl a lles gyda'u myfyrwyr.

Mae bron pob aelod o staff yn parhau â lefel y gwaith sy'n ofynnol i gefnogi dysgwyr a chyflogwyr, ac i gynnal y lefel briodol o drywydd archwilio. Mae cynnal yr un nifer o staff yn hanfodol i gynorthwyo dysgwyr i barhau â'u hastudiaethau ac i ddal ati i ymgysylltu. Mae rhai staff wedi gweld llwyth gwaith cynyddol oherwydd bod angen cymorth ychwanegol ar ddysgwyr yn ystod yr amser anodd hwn.

Er y gall rhai dysgwyr sy'n fwy tebygol o brofi anhawster gydag unigrwydd, mae rhai ar hyfforddeiaethau wedi parhau i weithio o adref, weithiau mewn ffyrdd creadigol. Gwnaeth un disgybl gosod batïo ei hun ac anfon llun o'r canlyniadau at ei diwtor. Mae hyn yn tynnu sylw at y dysgu yn y cartref parhaus sy'n digwydd, yn ogystal â gwaith theori ar-lein. Mae hyfforddeion eraill yn ymgymryd â chyfleoedd gwirfoddol, ac yn defnyddio adnoddau ar-lein i wella eu sgiliau meddal a'u sgiliau cwrs-benodol. Mae darparwyr y coleg hefyd yn canolbwyntio ar hyfforddiant Sgiliau Cyflogadwyedd ar gyfer y dysgwyr hynny sy'n ymgymryd â hyfforddeiaethau i gadw

ffocws ar ddilyniant pan fydd y cyfyngiadau presennol wedi dod i ben.

Dylid nodi, er gwaethaf ymdrechion gorau prentisiaid diwyd, ac er gwaethaf yr ymdrechion gorau i gynnal dysgu, mae'n anochel y bydd yr argyfwng yn effeithio ar rai o ganlyniadau hyfforddeiaethau, prentisiaethau a rhaglenni fel Twf Swyddi Cymru. Bydd angen mynd i'r afael â hyn a'i ariannu yn y rownd gontract nesaf (Awst 2020/Gorffennaf 2021). Bydd methu â gwneud hynny yn golygu gwastraffu'r gweithgaredd a ariennir sydd eisoes wedi digwydd, a bwloch sgiliau i gyflogwyr. Mae colegau, fel darparwyr AB a DSW, yn awyddus i archwilio gyda Llywodraeth Cymru ddychwelyd raddol i addysg wyneb yn wyneb ac yn benodol i ailgyflwyno asesiad ar gyfer cymhwysedd galwedigaethol, yn enwedig mewn sectorau allweddol.

Gweithgareddau ychwanegol gan golegau DSW

Fel sefydliadau craidd, mae colegau ar hyn o bryd yn defnyddio sgiliau eu dysgwyr DSW i helpu eu cymunedau lleol mewn amryw o ffyrdd, megis gwirfoddoli mewn banciau bwyd neu drwy gynhyrchu Offer Amddiffynnol Personol a'u dosbarthu i'r GIG. Mewn rhai colegau, mae aseswyr yn gweithio gyda phrentisiaid mewn rhai sectorau i sefydlu a chynnal "systemau cyfeillion". Mae effaith y systemau hyn yn gweld dysgwyr yn parhau i fod yn llawn cymhelliant ac ymgysylltiad, mae perthnasoedd yn y gwaith yn cael eu gwella, a lles meddyliol yn cael ei gefnogi.

Mae her Covid-19 wedi rhoi cyfle i ddysgwyr ddangos tystiolaeth o ddatblygiad sgiliau newydd, yn enwedig lle mae diwydiannau'n addasu eu cynhyrchiad i fodloni gofynion cyfredol. e.e. cynhyrchu masgiau wyneb, neu yn y sector iechyd a gofal cymdeithasol lle mae prentisiaid yn aml yn dysgu sgiliau newydd neu'n gorfod addasu ar unwaith i'r hyn y maent wedi'i ddysgu o'r blaen tra ar y rhaglen.

CASGLIAD

Mae dysgwyr a phrentisiaid ar draws pob rhan o ddarpariaeth DSW, wedi dangos chydnerthed yn ystod amser anodd dros ben, gan symud o addysg wyneb yn wyneb i ddysgu digidol ar-lein ac ymdrin ag aflonyddwch i'r gweithgareddau a'r asesiadau y byddent wedi'u disgwyl mewn modd cadarnhaol. Mae rhai wedi delio â phwysau swyddi cynyddol, tra bod eraill wedi derbyn absenoldeb ffyrlo. Mae parhau i ymgysylltu â dysgwyr DSW trwy eu hastudiaethau'n hanfodol, felly mae colegau yng Nghymru yn ymroddedig i ddarparu'r dysgu digidol a dysgu o bell gorau, gyda phob cefnogaeth angenrheidiol arall bosibl.

Yn yr un modd, mae staff ar draws y sector DSW wedi addasu i amgylchiadau heriol iawn ac yn parhau i fod yn ffynhonnell cefnogaeth i gyflogwyr a dysgwyr. Yn ystod yr amser hwn

a thrwy gydol cyfnod yr argyfwng iechyd cyhoeddus, bydd colegau yn cydweithredu i ddatblygu a rhannu arfer gorau i sicrhau'r profiadau dysgu mwyaf cadarnhaol posibl i'w dysgwyr. Mae'n hanfodol bod dysgwyr yn y sector DSW yn derbyn yr un lefel o ystyriaeth, cefnogaeth a chynllunio ar gyfer eu dyfodol â'u cyd-ddysgwyr academiaidd.

Gan fod y sefyllfa'n newid o ddydd i ddydd, rydym wedi ceisio cadw'r briff hwn mor gyfoes â phosibl. Mae unrhyw ddiweddariadau pellach ar gael ar ein gwefan⁸ neu dudalen Twitter⁹.

---

⁸ <http://colegau.cymru/>

⁹ <https://twitter.com/colegaucymru>

Ffôn
02920 522 500

Colegau Cymru
U7 Cae Gwyrdd
Greenmeadow Springs
Tongwynlais Caerdydd, CF15 7AB

E-bost
hello@colegaucymru.ac.uk

Gwefan
www.colegau.cymru